

สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสุริยุปราคา

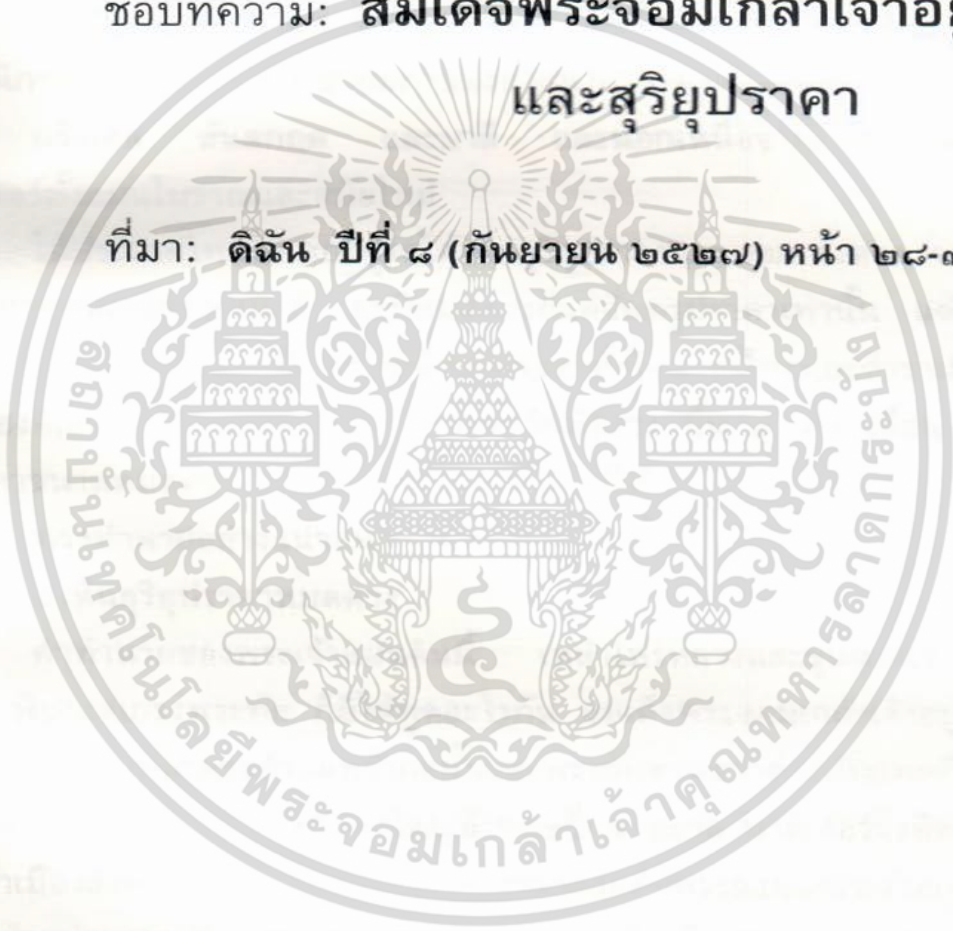

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
โดยไม่ขออนุญาต ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้เขียน: น.พ.วิบูล วิจิตรวาทการ

ชื่อบทความ: สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสุริยุปราคา

ที่มา: ดิฉัน ปีที่ ๘ (กันยายน ๒๕๒๗) หน้า ๒๘-๓๑

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสุริยุปราคา

น.พ.วิบูล วิจิตรวาทการ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นกษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถปราดเปรื่อง เปรียบเช่นบุคคลที่ในสมัยใหม่ที่เราเรียกกันว่า **Genius**

ทรงรอบรู้ในวิชาหลายแขนง ระหว่างที่ผนวชอยู่ก็เป็นผู้~
ธรรมยุตินิกายขึ้น ได้ทรงศึกษาคัมภีร์ของศาสนาคริสต์และอิสลาม เรียนรู้ภาษาละติน อังกฤษ ฝรั่งเศส สันสกฤต และบาลี และนอกเหนือจากนั้นยังเป็นผู้เชี่ยวชาญวิชาโหราศาสตร์ทั้งแผนโบราณและสมัยใหม่

ในประเทศไทยไม่เคยมีผู้ใดได้เห็นสุริยุปราคาแบบหมดทั้งดวง จนเป็นที่กล่าวกันในตำราโหราศาสตร์บางฉบับว่า จะมีหมดดวงก็แต่จันทรุปราคาเท่านั้น แต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงศึกษาวิชาโหราศาสตร์ทั้งในตำราไทยและตำราฝรั่ง และคำนวณด้วยพระองค์เองว่าในปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๑๑ วันอังคาร ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ จะปรากฏสุริยุปราคาขนาดหมดดวง แต่จะเห็นในกรุงเทพฯ ไม่ได้

ทรงทำนายอย่างแม่นยำว่า หากมองดูดวงอาทิตย์ที่ตำบลหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงจะเห็นสุริยุปราคาหมดดวง

คำทำนายของพระเจ้าแผ่นดินนี้ เหล่าโหรหลวงและขุนนางเจ้านายใกล้ชิดไม่มีใครเชื่อ เพียงแต่เกรงพระทัย ก็มีได้พูดอะไรกัน สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงรับสั่งให้สร้างที่พำนักพลับพลาตรงตำบลหว้ากอและทรงชักชวนชาวต่างประเทศที่อยู่ในกรุงเทพฯ ให้เดินทางไปดูสุริยุปราคาด้วย กงสุลใหญ่อังกฤษชื่อนายอาลาบาสเตอร์จึงติดต่อให้เซอร์แฮร์รี ออร์ด เจ้าเมืองสิงคโปร์ เดินทางจากมาลายูมาเฝ้าสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ตำบลหว้ากอด้วย ฝ่ายประเทศฝรั่งเศสถึงกับขนนกดูดาวและเครื่องมือต่างๆ มาจากนครไซ่ง่อน นอกจากนี้ยังมีชาวอเมริกันทั้งชายหญิงตามเสด็จด้วยความสนุกสนาน

สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จออกจากกรุงเทพฯ โดยเรือพระที่นั่งอัครราชวรเดช เมื่อวันศุกร์เดือน ๙ แรม ๔ ค่ำ ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๔ วันจึงถึง ส่วนกงสุลใหญ่และข้าราชการอังกฤษนั้นรัฐบาลไทยจัดให้ลงเรือรบลำดีที่สุดของราชนาวีสยาม ชื่อ เรือหลวงสยามยงยศโยชฌิยาเรือลำนี้แต่ก่อนชื่อ Impregnable ถึงแม้จะขายให้แก่กรุงสยามแล้วก็ยังมีกัปตันเป็นคนอังกฤษชื่อ Walrond เมื่อแล่นไปถึงก็ได้รับการต้อนรับจากฝ่ายไทยอย่างสมเกียรติ

นี่เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นายอาลาบาสเตอร์เขียนไว้ว่า เมื่อเขาไปถึงจึงนำเหล่าข้าราชการอังกฤษตรงไปที่ประทับของสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฝ่ายไทยต้อนรับโดยยิงปืนใหญ่สุด ๗ กระบอก กงสุลอังกฤษรู้สึกตกใจ เพราะผู้ที่บัญชาการยิงปืนใหญ่นั้นคือพระเจ้ากรุงสยามเอง สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปประทับตรงข้างปืนใหญ่แต่ละอัน ในพระหัตถ์นั้นถือนาฬิกา และทรงบัญชาให้ทหารยิงปืนใหญ่ด้วยความเที่ยงตรงที่สุรับสั่งแก่กงสุลอังกฤษว่า ต้องการแสดงให้เห็นนายทหารไทยเห็นวิธีจับเวลาที่ถูกต้อง หลังจากยิงปืนใหญ่ต้อนรับกงสุลอังกฤษแล้ว จึงทรงสนทนากับนายอาลาบาสเตอร์เรื่องสุริยุปราคา แสดงความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาดาราศาสตร์ จนคนชาวอังกฤษทั้งหลายรู้สึกแปลกประหลาดใจเป็นอย่างมาก นึกไม่ถึงว่าจะมีพระเจ้าแผ่นดินแห่งประเทศตะวันออกองค์ใดที่มีความรู้ลึกซึ้งเท่านี้

หลังจากนั้นไม่นานเซอร์แฮรี ออร์ด เจ้าเมืองสิงคโปร์ก็นำคณะมาถึงด้วยเรือชื่อไปโฮ รัฐบาลไทยยิงปืนใหญ่สุดรับ ๑๗ กระบอก แต่คราวนี้นายทหารปืนใหญ่ของไทยยิงเอง โดยไม่ต้องมีพระเจ้าแผ่นดินควบคุม จุดหมายเหตุอังกฤษบันทึกการเข้าเฝ้าของเซอร์แฮรี ออร์ด ไว้ว่า

‘พระเจ้าแผ่นดินทรงพระกรุณาโปรดกวักพระหัตถ์ทันที ให้เซอร์แฮรี ออร์ด เข้าไปเฝ้าถึงที่ประทับ และเมื่อพระราชทานพระราชหัตถ์มาสัมผัสแล้ว รับสั่งให้พวกของเซอร์แฮรี ออร์ด เข้าเฝ้าถวายตัวต่อไปเจ้าพนักงานผู้หนึ่งเรียกว่าสนองพระโอษฐ์ของพระเจ้าแผ่นดิน ก็ดำเนินเรื่องกราบทูลเบิกด้วยเสียงดัง ถึงเรื่องราวและความประสงค์ของท่านผู้ว่าราชการที่มาเฝ้า แต่ต่อมาสักครู่พระเจ้าแผ่นดินมีรับสั่งว่าพอแล้วและตรัสเป็นภาษาอังกฤษว่า พระองค์ทรงพอพระราชหฤทัยที่ได้ทรงต้อนรับผู้ว่าราชการเมืองสิงคโปร์ และรับสั่งถึงทางพระราชไมตรีอันมีอยู่อย่างสนิทสนม ในระหว่างประเทศของพระองค์และประเทศเกรต บริเตน และมีพระราชหฤทัยหวังว่าพระราชไมตรีนี้คงถาวรอยู่สืบไป’

ฝ่ายไทยนั้นจัดการต้อนรับอาคันตุกะฝรั่งอย่างดีเลิศ มีหัวหน้าคนครัวเป็นชาวฝรั่งเศส รวมทั้งผู้ช่วยทำอาหารเป็นชาวยุโรปและจีนอีก ๔๐ คน เรารู้ว่าฝรั่งชอบดื่มเหล้าจึงขนไวน์อย่างชั้นเยี่ยมไปหลายลัง ที่พักของเจ้าเมืองสิงคโปร์นั้นสร้างไว้ใกล้ที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินไทย ให้เล็กกว่าหน้อยแต่ก็ดูโก้เก๋สวยงามยิ่งนัก ฝรั่งกับไทยได้มีโอกาสรู้จักกันอย่างใกล้ชิด ซี่มาซี่ข้างห้องเที่ยวในป่า สนทนาปราศรัยอย่างเป็นมิตร ข้าราชการอังกฤษบันทึกความรู้สึกเกี่ยวกับขุนนางเจ้านายรวมทั้งเจ้าฟ้าชายเจ้าฟ้าหญิงต่าง ๆ ที่เขาได้พบเห็น มีใจความว่า

‘สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์เป็นพระราชกุมารที่ทรงพระปัญญาเฉลียวฉลาดยิ่งนัก พระรูปทรงสูงและท่วงทีกกล้าหาญเกินแก่พระชนมายุ ส่วนพระเจ้าลูกเธอพระองค์หญิง ๓ พระองค์ที่มีพระชนมายุสูงกว่า ก็ทรงพระโฉมศุภลักษณ์ เสียแต่เสวยหมากถ้าไม่ย้อมพระทนต์ (ให้ดำ) ตามธรรมเนียมของชาวสยามแล้ว ต้องชมว่าเป็นสตรีที่ทรงกัลยาณิเลศลักษณะที่เดียว พระกิริยามารยาทก็น่าชมและตรัสภาษาอังกฤษได้ทุกพระองค์ แท้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จริงพระราชโอรสพระราชธิดาโดยมากตรัสภาษาอังกฤษได้ เพราะพระเจ้าแผ่นดินทรงจัดหา พระพี่เลี้ยงเป็นชาวอังกฤษไว้

ชาวสยามโดยปรกติเป็นคนมีอัธยาศัยสงบเสถียรและน่านับหา ทั้งเฉลียวฉลาด และว่องไว แต่ดูชอบสนุกมากกว่าทำการงาน ไม่เป็นผู้ชอบความวิวาท ฤา จะเห็นชอบในการ เปลี่ยนแปลง และกล่าวกันว่านิสัยใจคอของคนสยามเกลียดชังความไม่สุจริต

ชาวสยามมีรูปพรรณสัณฐานเตี้ยพวกผู้หญิงโดยมากดูเหมือนหาที่สูงกว่า ๕ ฟุต ขึ้นไปก็โดยยาก

เครื่องนุ่งห่มผู้ชายใช้เสื้อกระบอกหลวมๆ มีแขนและตัวยาวลงมาถึงเอว และชุดคลุมจนถึงคอ กับมีนุ่งเป็นผ้าทอของพื้นเมืองยาวประมาณ ๓ หลา และกว้าง ๑ หลา พันรอบ เอวแล้วสวมเข้ามาไว้ในหว่างขาได้ เพื่อให้รูปอย่างกางเกง น่องและเท้าปล่อยไว้ให้เปลือย แต่ ผู้มีบรรดาศักดิ์ ถ้าจะออกนอกบ้านมักใช้สวมรองเท้า ฤา รองเท้าแตะ

พวกผู้หญิงแต่งตัวคล้ายผู้ชายมาก ตัวไม่ใช้เสื้อกระบอกก็ถนัดใช้ผ้าห่มคลุมพาดบา เป็นเครื่องคลุมร่างกายได้บางส่วนเท่านั้น ทั้งผู้หญิงผู้ชายก็โกนศีรษะเหลือไว้แต่เบื้องบนเป็น กระเปาะประมาณยาวขนาดเท่ากันกับแปรงปัดผ้าธรรมดา ซึ่งดูก็แปลกอยู่ เขากล่าวกันว่าผู้ ชายและผู้หญิงไว้ผมผิดกัน แต่ฝ่ายเราสังเกตไม่ออก เว้นแต่จะเป็นด้วยผู้ชายประจบในเรื่อง โทณมากกว่า

เด็กเล็ก ๆ เอาผมไว้จนอายุได้ ๑๐ ฤา ๑๑ ขวบก็โกนเสีย ในการโกนผมมีพิธีใหญ่ โดและถ้าเป็นเจ้าก็มีการสมโภชอย่างเอกเกริก สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินทรงชี้ให้เซอร์แฮร์ ออร์ด ดูเจ้าชายพระองค์หนึ่ง ซึ่งพระองค์มีรับสั่งจะได้โกนในปีหน้า และทรงเชิญให้หิส เอกษแลนติมากรุงเทพฯ เพื่อมาดูพระราชพิธี ซึ่งทรงรับรองกับหิสเอกษแลนติ ว่าจะเป็งาน ใหญ่่นาดูมาก'

ถึงแม้ฝรั่งเศสจะส่งนักดูดาวและนักวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ไปเป็นจำนวนมาก แต่ กงสุลฝรั่งเศสในกรุงเทพฯ นั้นมิได้เดินทางไปด้วย คงจะเป็นเพราะความแงอนอิจฉาริชยาที่ ฝ่ายไทยต้อนรับชาวอังกฤษเป็นอย่างดี ความจริงแล้วทางรัฐบาลไทยก็แสดงไมตรีเชื่อเชิญทั้ง สองประเทศ ได้มอบเรือรบให้แก่สถานกงสุลฝรั่งเศส ๒ ลำ แต่เขาก็ยังงอนไม่รับ

เมื่อไปอยู่ด้วยกันที่ตำบลหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทุกชาติก็พยายามแสดง ไมตรีจิตอันดีต่อกัน กัปตันเรือรบฝรั่งเศสเชิญเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์เสด็จเที่ยวในเรือ เจ้าพระยา ศรีสุริยวงศ์ก็ตามไปด้วย กัปตันฝรั่งเศสจัดการต้อนรับเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์อย่างเต็มที่ มีทหาร ชักดาบยี่นแถวยิงปืนใหญ่ ๒๑ นัด แต่มีเหตุร้ายเกิดขึ้นคือทหารประจวบปืนใหญ่คนหนึ่งปฏิบัติ หน้าที่ผิดอย่างไรไม่ทราบ ปืนระเบิดแขนของเขาขาดเลือดไหลทะลักล้มตายลงต่อหน้าต่อตา ในที่นั้น

ถึงวันอังคาร เดือน ๑๐ ขึ้น ๑ ค่ำ สุริยุปราคาจึงเกิดขึ้น เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ชำ บุนนาค) บันทึกเหตุการณ์ตอนนีไว้ว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

‘รุ่งขึ้น ณ วันอังคาร เดือน ๑๐ ขึ้น ๑ ค่ำ เวลา ๒ โมงเช้า เจ้าพนักงานเตรียม กล้องใหญ่ห้องเครื่องทรงทอดพระเนตรสุริยุปราคา เวลาเช้า ๔ โมง ๓ นาที เสด็จออกทรง กล้อง แต่ท้องฟ้าเป็นเมฆฝนคลุมไปในด้านตะวันออกไม่เห็นอะไรเลย ต่อเวลา ๔ โมง ๑๖ นาที เมฆจึงจางสว่างออกไป เห็นดวงอาทิตย์ไร ๆ แลดูพอรู้ว่าจับแล้ว จึงประโคมเสด็จทรง มุรธาภิเศก ครั้นเวลา ๕ โมง ๒๐ นาที แสงแดดอ่อนลงมา ท้องฟ้าตรงดวงอาทิตย์สว่างไม่มี เมฆเลย ที่อื่นแลเห็นดาวใหญ่ ด้านตะวันตก และดาวอื่น ๆ มากหลายดวง เวลา ๕ โมง ๓๖ นาที ๒๐ วินาที จับสิ้นดวง เวลานั้นมืดเป็นเหมือนกลางคืน เวลาพลค่ำ คนที่นั่งใกล้ ๆ ก็ แลดูไม่รู้จักหน้ากัน พระราชทานเงินแจกพระราชวงศานุวงศ์และข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ซึ่ง ตามเสด็จพระราชดำเนินออกไปทั่วกัน’

สุริยุปราคานี้เกิดขึ้นแบบหมดทั้งดวง ตามที่สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง ทำนายไว้ทุกประการ เป็นที่ตื่นเต้นตกใจของบรรดาข้าราชการโหรหลวงต่าง ๆ รวมทั้งชน ต่างชาติทั้งหลายก็รู้สึกสรรเสริญในพระปรีชาสามารถของพระเจ้าแผ่นดินไทยยิ่งนัก

เล่ากันว่าเมื่อเจาภินปิชอบพระอาทิตย์หมดดวง พระยาโหราธิบดี (เถื่อน) ร้องว่า ‘พลบ’ เสียสิ้นต่อหน้าพระที่นั่งด้วยความดีใจ ลืมไปว่าพระเจ้าแผ่นดินประทับอยู่ตรงนั้น แต่ เพราะทุกคนกำลังมีความร่าเริง จึงรอดตัวมิได้ถูกลงพระราชอาญาแต่อย่างใด

เมื่อสุริยุปราคาผ่านพ้นไป สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จกลับกรุงเทพฯ เมื่อทรงได้ถามเหล่าโหรหลวงที่ดูสุริยุปราคาในกรุงเทพฯ ก็ได้รับความว่ามองกันแบบหยาบ ๆ นุ่ม ๆ ไม่มีวิธีสังเกตคำนวณพิจารณาเหตุการณ์อย่างละเอียดเลย ทรงไม่พอพระทัยยิ่งนัก จึง มีกระแสรับสั่งเรื่องสุริยุปราคาเป็นการสั่งสอนผู้ศึกษาวิชาโหราศาสตร์ทั้งหลายในประเทศไทย กระแสรับสั่งนี้ค่อนข้างยาว จึงขอตัดเพียงบางตอนที่น่าสนใจมาเล่าต่อ จะสังเกตได้ว่า ทรงสอนวิธีตรวจเหตุการณ์อย่างละเอียดตอนหนึ่งมีใจความว่า

‘เมื่อดวงพระอาทิตย์เหลือน้อย ดูในกล้องก็เห็นเป็นเส้นขอบโอบวงมีอยู่ เพราะดู ด้วยกล้องที่กำลังด้วยกระจกสี แต่ดูด้วยตาเปล่า วงขอบนั้นรัศกลมเข้ามาดูเหมือนดวงดาวแต่ รัศเล็กเข้าไปทุกทีเหมือนตัวหิ่งห้อยแล้วจึงหายไป มีแต่สีขาวล้วนคล้ายเมฆขาวล้อมรอบวง ดำอยู่’

ครั้นดวงพระอาทิตย์ลับหายไป นาฬิกาคนถืออยู่ คนถือดูก็ไม่เห็น มีดเหมือน กลางคืน ครั้นไปประมาณนาทีหนึ่ง ฤา ยังไร ไม่แน่เพราะไม่เห็นนาฬิกา ในกล้องแลเห็นเป็น กิ่งงางอน ๆ ช้อนไปข้างทิศตะวันออกของดวงดำที่ทับพระอาทิตย์อยู่ จมอยู่ในแสงขาวล้วน ๆ รอบดวงดำนั้น เมื่อส่องด้วยกล้องใหญ่คล้ายกิ่งสั้นทม ฤา การัง เขากวางปลายบ้าน ๆ ไม่ แหลม แต่ดูเห็นว่าเป็นของมีตัวแท้ จะเป็นรัศมีบันดาลนั้นหาไม่ได้ ของก็ไม่ควรจะเห็นเพราะ แสงขาวชกให้เห็นออกมา แม้กะแปะที่วางไว้ในถ่วงใหญ่คนอยู่ที่ข้างหนึ่ง ขอบถ่วงยังไม่เห็น แล้วครั้นนำเทลงในถ่วงถึงกะแปะไม่ลอยขึ้นไม่กระเทือนไปคนไม่ได้ชะเง้อขึ้นก็เห็นได้ด้วย กำลังเงาหน้าชก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครั้งล่วงไปอีกสัก ๓ นาที จวนดวงอาทิตย์จะมุดออกข้างทิศพายัพ ก็เห็นเป็นเงา เช่นนั้นเคียงติดกัน เป็นคู่ออกข้างทิศพายัพอีก ของเดิมก็ไม่หายไป

ครั้งล่วงมาสัก ๕ นาทีเศษ เห็นเป็นพื้นเหลี่ยมที่ดวงดำน้อย ๆ ข้างทิศประจิมก่อน ทรติในดวงดำนั้น ครั้นแล้วพระอาทิตย์มุดออกมา มีรัศมีเป็นแสงสว่างเห็นนาฬิกาได้ ขณะนั้น นาฬิกาได้ ๑๑ นาฬิกา กับ ๔๓ นาที ๗ วินาที ถูกต้องกับที่ทรงพยากรณ์ไว้ไม่พลาดเลย

หลังจากนั้น ทรงติเตียนพวกโหรหลวงที่อยู่ในกรุงเทพฯ ว่าไม่มีความสามารถในการศึกษาอย่างละเอียด ไม่รู้จักใช้กล้องใช้นาฬิกา เพียงแต่ยกมือป้องหน้าผากดูกันตามสบาย ข้อความตอนนี้อ่านแล้วสนุกดี

“แต่ผู้อยู่รักษาพระนครรักษาพระราชวัง ใจสกปรกเหม็นเหม็นนัก ไม่ละการ ใจไพร่ ถึงพูดด้วยก็ไม่พอใจฟัง ไม่เอาใจใส่ พอใจ พูดถึงแต่เวลาจับว่าจับโมงนั้นบาปนี้ ถูกของโหร นายนี้ นายโน้มเท่านั้น แล้วก็มัวแต่จะเอาเงินแจก ถ้า จะเอกรูทหายศคนผู้ใหญ่ได้สูง ไม่เอาใจใส่การละเอียด ตามใครก็ได้ความ

อนึ่ง เมื่อแรกจับนั้นถึงพอใจพูดกันว่า จับบาปนั้นโมงนั้น ก็พูดโง่ ๆ เชอะ ๆ ด้วย เหตุ ๒ ประการ

ประการหนึ่ง คือนาฬิกาไม่ได้ตรวจตรา ตั้งวัดวาด้วยเครื่องมือ แล้วคำนวณสอบสวนให้ถูกต้องกับเวลาพระอาทิตย์เป็นแต่เห็นว่าสว่างแล้วก็ย่ำรุ่ง นับถือว่าเป็นต้นวัน ไม่ได้เทียบชั้นคำนวณก่อนเวลาจับนั้นไม่ชอบกลเลย เป็นแต่ไว้ให้หัวพันและไพร่หลวงชาว นาฬิกา สมมุติว่าเป็นผู้รู้แต่ชื่อ เป็นแต่ที่นับถือของพระสงฆ์แก่ ๆ ชาววัดมักพูดกัน พนักงาน นาฬิกาหลวงนั้น เขาชื่อพันทิวาทิตย์ พันพินิตจันทรธา เขาดูเวลาพระอาทิตย์พระจันทร์ทั้ง กลางวันกลางคืน เขาผลัดกันตื่นอยู่ไม่หลับ นับเม็ดในขันทนาฬิกาว่าก็บาทต่อกี่บาทไม่พลาดเลย ใครจะสู้เขาได้

นาฬิกาในพระราชวังแก่กว่าที่ไหน ๆ หมด พระสงฆ์ผู้ใหญ่ ๆ มักพูดกันอย่างนี้ ถึงพวกโหรนี้แต่ละนาย ๆ บวชแก่วัดมาหลาย ๆ ปี ใจหยาบคายโล้เล่เงินเชยอย่างนี้ เหมือน กับชาววัด สำหรับจะมานั่งรับนั่งออ ชมยศคนที่อยากอวดยศ ทำบันปึงขิงโสไว้ตัวเป็นผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าเปล่า ๆ ไม่เอาใจใส่ในการเป็นวิสัยของความรู้วิทยาเป็นการละเอียดการประหลาด

ควรเป็นที่สังเกตจดหมายเหตุไว้เป็นตัวอย่างสืบไปภายหน้า เพราะนาฬิกาดังนี้ หมายความว่ามาน้อยอย่างหนึ่ง เป็นที่ให้เกิดจากจริงอีกอย่างหนึ่ง เพราะดูดวงอาทิตย์ด้วยการดู หยาบคายนัก คือตั้งชั้นน้ำลงดูบ้าง เอากระจกฉายดูบ้าง ป้องหน้าดูบ้าง เอากระจกเงา ถ้า แวนตาลนควันได้ควันเทียนดูบ้าง เครื่องมือหยาบคายสกปรกอย่างนี้ แรกจับแต่น้อยก็ไม่เห็น ได้มีพระบรมราชองค์การทรงดำรัส ยืนยันว่าแต่ครั้งหลัง ๆ มามีผู้ดูสุริยุปราคาด้วยแว่น สำหรับวัดแดด มีกระจกเขี้ยวกระจกแดงต่าง ๆ กัน กล้องส่องมีกระจกเขี้ยวกระจกแดงเหลือง ต่าง ๆ บังตาบ้าง เห็นว่าจับแล้วบอกแก่โหร ๆ ก็เอามือป้องหน้าดู จึงยอมให้ประโคมว่าจับ

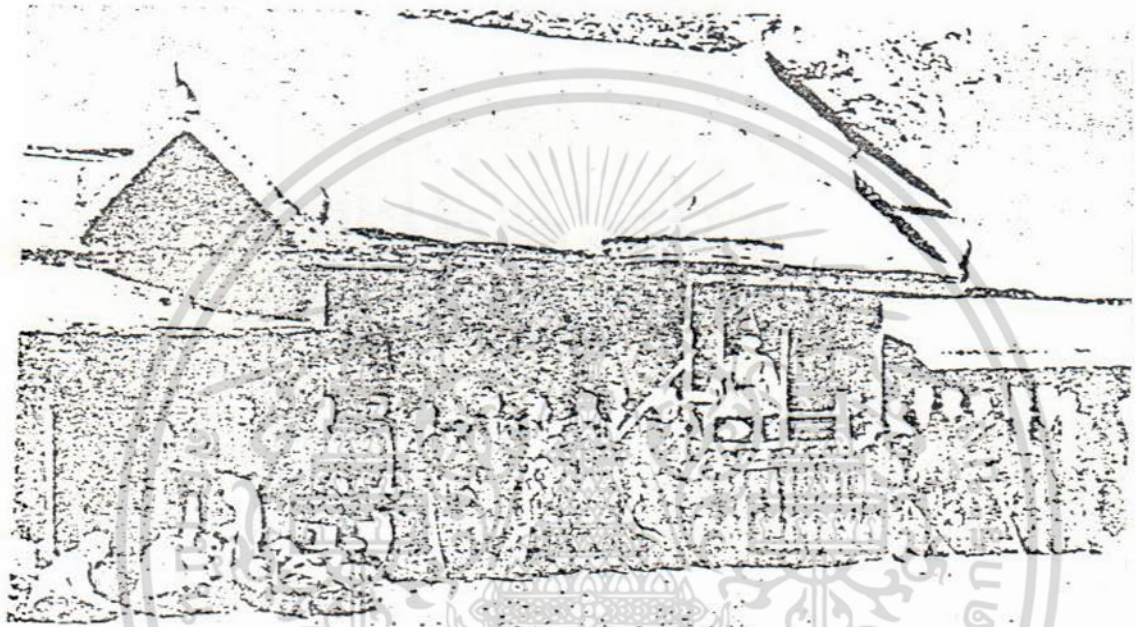
ตั้งแต่นี้ไปการหยาบ ๆ ไพร่ ๆ สกปรก อย่างใจชาววัด คนมาแต่วัดเช่นนี้ ให้พวก โหรคิดเงียดงดเสีย จงเอาใจใส่การให้ละเอียดตามพนักงานของตัว อยู่รับเบียดเสียเปล่า”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุริยุปราคาที่เกิดขึ้น พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นการประกาศพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในทางดาราศาสตร์ แต่ก็เป็นสิ่งนำความวิปโยคมาสู่ชาวไทย เพราะเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับกรุงเทพฯ ได้เพียง ๕ วันก็ทรงพระประชวร และเสด็จสวรรคตในวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ นั้นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

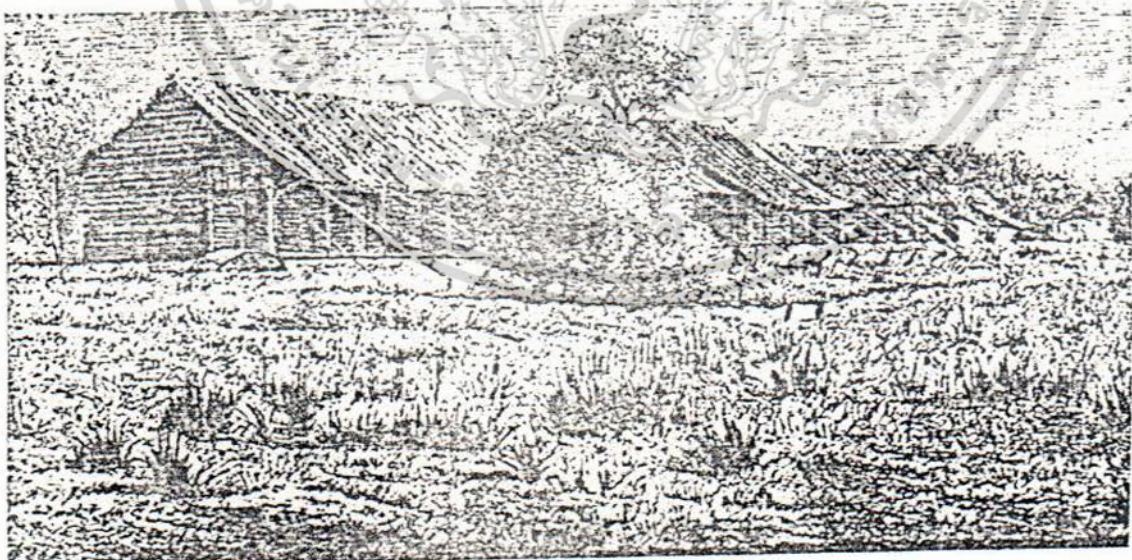

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ตำบลหว้ากอ เจ้าเมืองสิงคโปร์
กงสุลอังกฤษและข้าราชการฝรั่งยื่นรอบ ข้าราชการไทยนั้นต้องหมอบตามประเพณี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

บ้านพักสำหรับนักศึกษารั้วเศสที่ตำบลหว้ากอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พ่่านักพลับพลาที่ประทับของสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ ตำบลหว้ากอ
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ฝรั่งวาดไว้เป็นที่ระลึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้